

Bilim ve Teknoloji Haberleri

Selçuk Alsan, Özgür Tek

Yunusların İletişimi

Yunuslar çok genç yaşlarda kendi ıslıklarını çıkartmayı öğrenirler. Her yunusun kendine özgü olan bu ıslıkları, ilk olarak bundan 30 yıl önce farkedilmişti. Daha sonra 1986'da ayrı tanklarda tutulan yunusların önce kendi ıslıklarını çaldığını daha sonra ise diğer tanklarda tutulan yunusların ıslıklarını tekrar ettiği görüldü. Bu yalnızca tutsak yunusların ortaya koyduğu bir olgu muydu, yoksa birbirlerinin nerede olduğunu belirten bir iletişim miydi? Bunu çözmek için şişe burunlu yunusların beslenmek için geldiği

Inverness yakınlarında Moray Firth boğazında araştırmalar yapıldı. Denize sarkıtılan mikrofonlarla anne ve yavru yunusun birbirleriyle iletişim içinde olmak için birbirlerinin seslerini sürekli tekrarladığı görüldü. Erkeklerin ise bu yöntemi kendi alanlarını korumak için kullandığı gözlemlendi. Yunusların, ses ile öğrenme ve tekrar etmeyi daha başka alanlarda da kullandığı düşünülüyor. Bunun onların iletişiminde çok önemli bir nokta olduğu kesin.

Discover, Aralık 1997

Sigaranın Bebeklere Zararı

Tek bir sigara içen bir kadın, karındaki çocuğun hayatını tehlikeye sokabilir. Ama Birmingham Üniversitesinden Tom Sorohan ekibinin yaptığı bir çalışmada, sigara alışkanlığı olan bir babanın da spermelerinin bozulduğu ve böyle bir babadan doğacak bir çocuğu büyük tehlikelerin beklediği ortaya konulmuştur. Araştırmacılar kanserden ölmüş 1542 çocuğun anne ve babasında sigara alışkanlığı araştırdılar. Çocuk kanserlerinin % 15'inde babanın sigara alışkanlığı, kanserin önemli nedenlerinden biri olarak görüldü. Sigara alışkanlığı babanın spermelerinde, çocuğa geçince kanser yapabilecek kromozom değişimlerine neden olmaktadır.

Science et Vie, Aralık 1997

El Niño Sıtmayı Artırıyor

El Niño'nun Güney Pasifik'e gelişi, Venezüella'da bir sonraki yıl sıtma hastalarının sayısının üçte birden fazla artış göstermesine yol açıyor. Araştırmacılar, yaklaşık yarım yüzyılı kapsayan sıtma istatistiklerini inceleyerek, şiddetli bir El Niño'nun ardından, hemen hemen her zaman sıtma vakalarında büyük bir artış olduğunu ortaya çıkardılar.

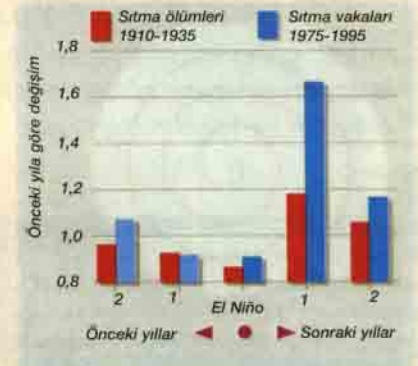
Londra Hijyen ve Tropikal İlaçlar Okulu araştırmacılarından Menno Bouma, çalışmalarını Amerika İlaç Birliği'nin toplantılarından birinde açıkladı. Venezüella'daki doktorların El Niño olaylarını izleyen yıllarda sıtmaya karşı özel önlemler almalarının gerekebileceğini söyledi: "Bu özel önlemler, sıtmaya karşı uyanık olmayı, uygun ve yeterli miktarda ilaç sağlamayı ve ken-

di kendine korunmayı özendirmeyi içeriyor".

Cenevre'de, Dünya Sağlık Örgütü için çalışan Christopher Dye da araştırma sayesinde, El Niño'nun sıtma üzerindeki etkilerine yönelik açık kanıtların bulunduğunu söylüyor. El Niño, zaten mevsimsel olan sıtma dalgalarının şiddetini artırıyor. Bouma, El Niño'nun, Venezüella'nın komşuları Kolombiya ve Guyana'daki sıtmayı da aynı şekilde etkiliyor olabileceğini söylüyor.

Bouma ve Dye, Venezüella'nın 45 yıllık sıtma verilerini incelemişler (1910'dan 1935'e kadar olan ölümler ve 1975'den 1995'e kadar olan hastalıklar). Bu dönemler içinde 8 El Niño yaşanmış. El Niño'yu izleyen yıllarda, sıtmadan kaynaklanan ölümlerde, ortalama %37'lik bir artış olmuş.

Venezüella'da El Niño'yla birlikte yağış miktarlarında düşüş oluyor. Araştırmacılar kuru havanın neden daha fazla hastalığa yol açtığını bilmediklerini kabul ediyorlar. Öte yandan birtakım tahminlerde de bulunuyorlar: Kurak geçen yıl sırasında hastalığın yayılmasında ki azalma, muhtemelen nüfusun bağı-

şıklığını da azaltıyor. Bu nedenle bir sonraki yayılma döneminde hastalığa yakanabilecek insanların sayısı da artıyor.

Başka bir açıklama da, kuru havanın böcekler ve kurbağalar gibi, sivrisineklerin doğal düşmanlarını vurması olabilir. Bouma ve Dye, Hindistan, Etyopya ve Swaziland'daki sıtma hastalıklarının da bir önceki yıldaki kuraklıkla bağlantılı olduğunu söylüyor. Ayrıca Perulu araştırmacılar da bu seferki El Niño'nun yol açtığı alışılmadık sıcakların, ishal ve su kaybı vakalarının sorumlusu olabileceğini bildiriyorlar.

Çağlar Sunay

6 Aralık 1997, New Scientist

